

Τι θα απομείνει από την πανδημία Covid19;

Βασίλειος Σπανός

Επεμβατικός Καρδιολόγος, Διευθυντής Αιμοδυναμικού
Εργαστηρίου, Κεντρική Κλινική Αθηνών

ματικές και επικίνδυνες. Η ταυτόχρονη επιδίωξη κολοσσών της ενημέρωσης, όπως το αμερικανικό CNN, να αναδείξουν την ανεπάρκεια του τότε προέδρου των Η.Π.Α. χάρισε στον Έλληνα πρωθυπουργό πολλές συνεντεύξεις, στη διάρκεια των οποίων η Ελλάδα κατοχύρωσε την εικόνα μιας χώρας που αντιμετώπισε με αξιοθαύμαστο τρόπο μια υγειονομική κρίση, την ώρα που μεγάλες χώρες, όπως οι Η.Π.Α., δεν διαχειρίζονταν με τη δέουσα σοβαρότητα. Αυτές οι θετικές εντυπώσεις συντέλεσαν στην πολύ μεγάλη εισροή τουριστών στη χώρα μας τα καλοκαίρια της πανδημίας, αλλά και στη μεταβολή της εικόνας μας στη διεθνή κοινή γνώμη, που πλέον μας ακολουθεί. Μετά από πολύ καιρό, η Ελλάδα προβλήθηκε ως φορέας καλών ειδήσεων και όχι μέσα από εικόνες καταστροφής.

Κι ενώ οι ανεπάρκειες μας, που δεν είναι μόνο αριθμητικές, σε κλίνες μονάδων εντατικής θεραπείας δεν έγινε δυνατό να καλυφθούν κατά τη διάρκεια της πανδημίας, η υστέρησή μας στην ηλεκτρονική εποχή μεταμορφώθηκε σε πρωτοπορία. Οι ανάγκες που δημιούργησε ο περιορισμός των μετακινήσεων αξιοποιήθηκαν στο έπακρο, χάρη στις συντονισμένες προσπάθειες κατάλληλων ανθρώπων, με πρώτο τον Υπουργό Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, μεταμορφώνοντας τη χώρα από ουραγό σε πρωτοπόρο της νέας εποχής. Την ώρα που οι Έλληνες πολίτες επέλεγαν εναλλακτικές ημερομηνίες και κέντρα εμβολιασμού από το κινητό τους και ειδοποιούνταν σε αυτό με ηλεκτρονικό μήνυμα, πολίτες μεγάλων ευρωπαϊκών χωρών ενημερώνονταν ταχυδρομικά, πως έπρεπε να μεταφερθούν χιλιόμετρα μακριά από τον τόπο κατοικίας τους για να εμβολιαστούν. Η μεταμόρφωση της χώρας, όσον αφορά στη διεκπεραίωση πλήθους συναλλαγών σε δημόσιο και ιδιωτικό τομέα μέσω του διαδικτύου, αποτελεί πλέον πολύτιμη παρακαταθήκη με πολλαπλές ωφέλειες τόσο για την καθημερινότητα του πολίτη όσο και για την οικονομία. Θεωρείται άλλωστε σίγουρο, πως η ψηφιοποίηση όλο και περισσότερων δραστηριοτήτων θα συνεχιστεί και μετά το τέλος της πανδημίας, καθιστώντας τη χώρα μας παράδειγμα προς μίμηση στον τομέα αυτό.

Αλλαγές συμπεριφορών που θα μας ακολουθούν

Οι μεταβολές στην καθημερινή μας συμπεριφορά πιθανότατα θα μας επηρεάσουν και στο μέλλον. Θυμάμαι πόσο συμφωνούσα με συνάδελφο και φίλο χειρουργό, ο οποίος απέτρεπε συζύγους και παιδιά να ασπάζονται κατά τις συναντήσεις μας τους χειμερινούς μήνες. Είχε απόλυτο δίκιο, εξηγώντας πως «υπάρχουν και ιώσεις», αλλά μάλλον

Την ώρα που γράφονται αυτές οι γραμμές, δεν μπορεί κανείς να είναι σίγουρος πως η πανδημία αποτελεί παρελθόν. Όσο κυκλοφορεί ο ιός, υπάρχει πάντα το ενδεχόμενο μεταλλαγής του σε μια πιο επιθετική μορφή ή μια μορφή που δεν επηρεάζεται καθόλου από τα υπάρχοντα εμβόλια, ανοίγοντας ένα νέο κύκλο μετάδοσης.

Επιλέγοντας το αισιόδοξο σενάριο, το τεύχος των Ρυθμών θα φτάσει στα χέρια σας εν μέσω εκτιμήσεων πως ολοκληρώνεται ο κύκλος της πανδημίας του Covid19. Πόσο ίδια ή διαφορετική θα είναι η καθημερινότητά μας όταν η πανδημία θα αποτελεί ανάμνηση; Τι μάθαμε, αν μάθαμε κάτι, στη διάρκειά της, πόσο αλλάξαμε και, τέλος, θα κάναμε κάτι διαφορετικό εφεξής;

Ουδέν κακόν αμιγές καλού...

Η χώρα μας ωφελήθηκε από τις εντυπώσεις που άφησε στη διαχείριση της πανδημίας, ιδιαίτερα κατά το πρώτο στάδιο, όταν δεν υπήρχε ομοφωνία στους τρόπους αντίδρασης κράτους και κοινωνίας. Η Ελλάδα υιοθέτησε πρωτόγνωρα μέτρα, όπως το καθολικό «lock down», νωρίτερα από άλλες χώρες και σε μια περίοδο, που πολλές φωνές θεωρούσαν τον Covid19 επικίνδυνο όσο και η γρίπη. Η απόφαση υπαγορεύθηκε, σε μεγάλο βαθμό, από τις πανθομολογούμενες αδυναμίες του Ε.Σ.Υ. στην αντιμετώπιση ενός κύματος νοσηλευόμενων, αντίστοιχου με αυτά που γονάτισαν περιοχές και χώρες με πολύ πιο προηγμένα συστήματα υγείας. Σε κάθε περίπτωση πάντως, η πασιφανής επιτυχία της αντιμετώπισης της πρώτης φάσης από μια μικρή χώρα συγκρίθηκε αναπόφευκτα με τοποθετήσεις ηγετών μεγάλων χωρών, όπως επί παραδείγματι του Ντόναλντ Τράμπ στις Η.Π.Α. και ανέδειξε την ελληνική κυβέρνηση ως σώφρονα, σε αντίθεση με προσεγγίσεις που αποδείχθηκαν εξωπραγ-

θεωρείτο ο «περίεργος» της παράας. Όχι πια! Το πιθανότερο είναι πως θα προσέχουμε πολύ περισσότερο τους τρόπους μετάδοσης των κάθε λογής ιώσεων εφεξής και κάποιοι εύλαστοι συμπολίτες μας θα μπορούν να φορούν και μάσκα προστασίας σε κλειστούς ή πολυσύχναστους χώρους, χωρίς να αποτελούν αξιοπερίεργο θέαμα.

Η ευκολία της ηλεκτρονικής παραγγελίας για πλείστα αγαθά θα παραμείνει. Έτσι κι αλλιώς η πορεία των πραγμάτων εκεί οδηγούσε, αλλά αναντίρρητα η προσαρμογή όλων μας στη μακροχρόνια πανδημία επιτάχυνε τις σχετικές εξελίξεις. Η επιτάχυνση της προσαρμογής μας στη νέα εποχή αφορά τόσο άτομα, επαγγελματίες όσο και τις επιχειρήσεις. Η πολιτική ηγεσία οφείλει να συντονίσει τη μετάβαση, αυξάνοντας τα δίκτυα επικοινωνίας και συνδράμοντας παράγοντες της οικονομίας, που επιχειρούν το πέρασμα στη νέα εποχή, καθώς και απορροφώντας, κατά το δυνατό, αρνητικές επιπτώσεις, όπως εκτεταμένες απώλειες σχετικών θέσεων εργασίας. Όλα τα παραπάνω απασχολούν το δημόσιο διάλογο εδώ και καιρό, αλλά η επιτάχυνση των διαδικασιών εν μέσω πανδημίας τα κατέστησε πολύ πιο εμφανή.

Αλλαγές πολιτικών που θα χρειασθούν

Αναφέραμε ήδη πως δεν έγινε δυνατό να καλύψουμε τις ελλείψεις του Ε.Σ.Υ. σε κλίνες εντατικής θεραπείας κατά τη διάρκεια της πανδημίας. Η σχετική αδυναμία σε συνδυασμό με τον πλέον γερασμένο πληθυσμό στη χώρα, συγκριτικά με άλλες ευρωπαϊκές, καθώς και το χαμηλό ποσοστό εμβολιασθέντων οδήγησε σε αυξημένα ποσοστά απωλειών από Covid19. Η πανδημία ανέδειξε την ανάγκη να αυξήσουμε τις κλίνες σε μονάδες εντατικής θεραπείας, κάτι που προϋποθέτει όχι μόνο σχετικούς χώρους και μηχανήματα, αλλά και επαρκώς εκπαιδευμένο νοσηλευτικό και ιατρικό προσωπικό που θα τις στελεχωσει. Για το τελευταίο χρειάζεται μεσοπρόθεσμος και μακροπρόθεσμος σχεδιασμός και συνεπάγεται οικονομικό κόστος, που πρέπει να αναληφθεί.

Αποτελεί όμως κοινό τόπο, πως η χώρα μας χρειάζεται να προσεγγίσει τον ευρωπαϊκό μέσο όρο κλινών, αφού υπό κανονικές συνθήκες αυτές δεν επαρκούν τους χειμερινούς μήνες, εξαιτίας της γρίπης. Υπήρξαν μάλιστα και απόψεις που συστήνουν σε χώρες με ανεπτυγμένα συστήματα υγείας να αυξήσουν περισσότερο τις κλίνες εντατικής θεραπείας, δημιουργώντας, δηλαδή, πλεονάζουσες κλίνες, που θα χρησιμοποιηθούν σε μια ενδεχόμενη πανδημία στο μέλλον. Η μεταφορά που χρησιμοποιήθηκε από τον κομιστή της πρότασης, καθηγητή του LSE Ηλία Μόσιαλο, ήταν οι πολεμικές δαπάνες, όπου δαπανώνται τεράστια ποσά για αντιμετώπιση κρίσεων, εάν και εφόσον χρειαστεί, προτείνοντας αντίστοιχη, αλλά ελάχιστη συγκριτικά, δαπάνη για τη δημιουργία υπεράριθμων κλινών σε μονάδες εντατικής θεραπείας, που θα χρησιμεύσουν σε περίπτωση μελλοντικής πανδημίας.

Η εμπειρία μας με τον Covid19 επιβεβαίωσε τον αναντικατάστατο ρόλο του κράτους στην αντιμετώπιση μείζονων υγειονομικών κρίσεων τόσο σε χώρες με καθ' υπερβολή κρατικές δομές υγείας, όπως οι ευρωπαϊκές, όσο και σε χώρες όπως οι Η.Π.Α., με τον ιδιωτικό τομέα να συντονίζεται από τις κρατικές υπηρεσίες. Ανέδειξε, επίσης, την ανάγκη δημιουργίας υποδομών βασικής περιθάλψης σε χώρες του αναπτυσσόμενου κόσμου, όπου οι δυνατότητες για επιτυχημένα προγράμματα εμβολιασμού είναι περιορισμένες και περιορίζονται ακόμη περισσότερο από τη σχετική οικονομική επιβάρυνση για την προμήθεια των εμβολίων. Η παραμονή μεγάλου μέρους του παγκόσμιου πληθυσμού χωρίς υγειονομική κάλυψη στον ενοποιημένο κόσμο μας μετατρέπει κάθε ιό σε μόνιμη απειλή, αφού τυχόν παραλλαγή του σε μια χώρα της Αφρικής, λόγω χάρη, εκκινεί ένα νέο κύκλο πανδημίας. Αναδεικνύεται, λοιπόν, η ανάγκη περαιτέρω ισχυροποίησης και οικονομικής ενίσχυσης των σχετικών διεθνών οργανισμών, ώστε να δύναται να αντιμετωπιστούν έγκαιρα και αποτελεσματικά κάθε μελλοντική πανδημία σε οιαδήποτε γωνιά της υφηλίου. 📍